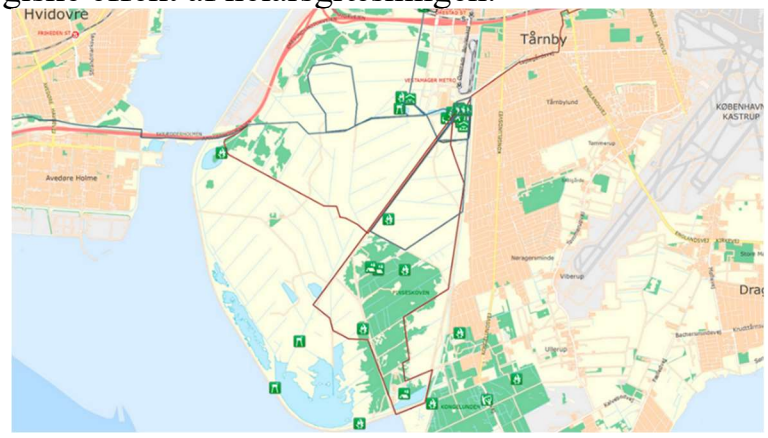
Kalvebod Fælled som kommende ”Bynær Naturnationalpark”. Oplæg fra Dansk Ornitologisk Forening til møde med beslutningstagere

DOF’s forslag til koncept for en bynær naturnationalpark på Kalvebod Fælled
Det er DOF’s klare holdning, at konceptet for en bynær naturnationalpark skal tage udgangspunkt i at fremme de store naturværdier, der allerede er på Kalvebod Fælled, men at dette skal ske under hensyntagen til den store fremgang for ynglende vadefugle, der er opnået i området og har gjort Kalvebod Fælled til en af Danmarks vigtigste lokaliteter for ynglende vadefugle. Det betyder, 1) at de våde enge skal bevares, 2) der skal sikres en hensigtsmæssig forvaltning af engene, der tager højde for de mange vadefugle og 3) eksisterende kreaturhegn langs stier og veje opretholdes for at begrænse negative konsekvenser af forstyrrelser som følge af det meget høje – og stigende - publikumstryk på Kalvebod Fælled. Inden for denne ramme, skal der arbejdes på at fremme en græsningsform, der i højere grad tilgodeser floraen. Der kan endvidere med fordel etableres et forsøg med helårsgræsning på de mindre sårbare samt mere tørre arealer i den vest- og nordvestlige del af Kalvebod Fælled. Her vil man kunne se om dyrene kan trives i vinterhalvåret, og man vil kunne studere den biologiske effekt af helårsgræsningen.

Kalvebod Fælled (Naturstyrelsen)

- Kalvebod Fælled er i dag en af Danmarks vigtigste lokaliteter for ynglende vadefugle med over 700 par ynglende vadefugle. Mange vadefuglearter er i tilbagegang i Danmark, men på Kalvebod Fælled er det lykkes at vende tilbagegangen til fremgang for en række arter som følge af en mangeårig og målrettet forvaltningsindsats.
- Det er DOF’s holdning, at en bynær naturnationalpark ikke må medføre, at disse flotte resultater sættes over styr. Det er der risiko for, hvis ikke den fremtidige forvaltning af området som bynær naturnationalpark sker med omtanke.

- Samtidig er det DOF's holdning, at der i den bynære naturnationalpark skal arbejdes for at sikre bedre forhold for den øvrige flora og fauna. Kalvebod Fælled scorer meget højt i biodiversitetsindeks pga. en høj artsdiversitet og pga. tilstedeværelsen af mange fåtallige eller sjældne arter, men forvaltningen er i dag ikke optimal for floraen, da græsningstrykket i sommermånederne er for højt.
- Det er DOF's holdning, at det er muligt både at opretholde de store bestande af ynglende vadefugle samt at styrke forholdene for den øvrige flora og fauna samt de besøgendes muligheder for at opleve disse værdier. Det kan ske ved følgende indsatser:
    1) Den østlige, nordlige og sydlige del af Kalvebod Fælled bør prioriteres og sikres optimale forhold for de ynglende vadefugle, da det er i disse områder, de er koncentreret i dag. I den sammenhæng er det helt afgørende fortsat at sikre våde enge/lavninger ind i foråret, så de ynglende engfugle fortsat kan finde føde.
    2) I disse områder kan det undersøges nærmere, om det nuværende græsningsregime kan tilpasses, så der sikres et lidt lavere græsningstryk i sommermånederne af hensyn til især floraen. Dette kan f.eks. gøres ved at starte med et lavt græsningstryk i forårs- og sommermånederne og derefter sikre et højt græsningstryk i efterårsmånederne, så arealerne bliver nedgræsset til vinteren.
    3) På den nordvestlige del af Kalvebod Fælled er der få ynglende vadefugle og generelt mere tørt – også om vinteren. Her kan mulighederne for helårsgræsning undersøges nærmere. Det drejer sig om et område på potentielt 300 ha inkl. skov.
    4) De eksisterende kreaturhegn langs stier og veje bør opretholdes af hensyn til at begrænse de menneskelige forstyrrelser på engene af de mange ynglende og rastende engfugle. Uden disse hegn vil fladefærdslen blive væsentligt forøget. Opretholdelsen af disse hegn vil samtidig sikre, at det fortsat vil være muligt at opleve fuglelivet tæt på, da fuglene over mange årtier har vænnet sig til, at det er trygt og sikkert at opholde sig på den anden side af hegnene, selvom der er menneskelig færdsel på stien lige ved siden af.
    5) På den vestlige del af Kalvebod Fælled er der potentiale for flere vandrestier og også mulighed for mere fladefærdsel, da antallet af ynglende engfugle generelt er lavt her.

DOF's bekymringer ved en bynær naturnationalpark

- En helt anden natur end den, der er i dag: Med den vision for Kalvebod Fælled, der er beskrevet af Ole Birk Olesen (LA), vil naturen i området væsentligt ændre karakter til et selvforvaltende "vildnis" af skov, tilgroede buskområder,

og mere åbne partier. Det er desuden DOF's vurdering, at en sådan ændring vil være i strid med de gældende beskyttelses- og forvaltningsbestemmelser.

- DOF er generelt en stor fortaler for begrebet rewilding, men det er ikke forvaltningsform, som vi mener er særligt godt egnet til de lavtliggende og våde arealer på Kalvebod Fælled.
- Dræning af engene for at sikre helårsgræsning: Helårsgræsning kræver tørre arealer i vinterperioden, som dyrene kan opholde sig på. Store dele af Kalvebod Fælled er fra slutningen af efteråret og vinteren over meget vandpåvirket og derfor ikke egnet til græsning. Vandpåvirkningen skyldes dels den øgede mængde af nedbør i vintermånederne, dels at der gennem flere årtier er blevet arbejdet på at begrænse udtørringen af engene ved at lave opstemninger, så vandet bliver længere tid i området til gavn for padder, vadefugle, snoge, guldsmede m.m. Der bliver ikke tilført vand i øvrigt på denne tid af året. Det har fra andre organisationer været fremført, at de våde enge bør drænes i vintermånederne for at sikre tørre arealer. Det er DOF meget uenige i.
- Fjernelse af alle hegn, så der kun er ét ydre hegn:
    - Der i dag et meget højt publikumstryk på Kalvebod Fælled. På grund af de eksisterende hegn langs stier og veje, går publikum kun i begrænset omfang ind på engene. De steder, hvor hegnene i dag er blevet fjernet, har områderne udviklet sig til hundeluftningsområder. Hvis alle indre hegn fjernes, vil det medvirke til en væsentlig øget grad af forstyrrelse af ynglende og rastende fugle på engene. Det vil medføre dårligere ynglesucces for de ynglende vadefugle, og vil medføre, at fuglene generelt bliver mere sky, hvilket vil resultere i dårligere fugleoplevelser for publikum. I dag ved fuglene, at menneskene færdes langs stierne og vejene, og derfor kan man flere steder også opleve f.eks. ynglende viber på rede meget tæt på vejene, fordi de netop føler sig trygge.
    - Derudover er der øget risiko for, at de mange tusinde bramgæs, der hvert raster på engene bliver forstyrret så meget pga. færdsel og løse hunde, at det vil medføre risiko for, at gæssene skræmmes over mod markerne ved lufthavnen og dermed øger risikoen for flykollisioner.
    - Fjernelse af alle andre hegn, så der kun er ét ydre hegn, vil endvidere øge risikoen for farlige situationer mellem store græssende dyr og besøgende. Mange institutioner og skoleklasser besøger området i dag, og det bør derfor sikres, at de fortsat kan færdes trygt i området. Det samme gælder turisterne på Amarminoen, cyklister i både høj og lav fart, børnefamilier med barne- og klapvogne, løbere, ældresagen på vandreture, børnehave- og vuggestueture, plejehjemsbeboere i christianiabikes, badegæster, fuglekiggere, ridehestene, shelterbesøgende og -overnattende, køjesengsovernattende i

træerne i skovene, sankere af diverse spiselige urter og svampe, langrendsløbere og skøjteløbere.
    - Tilgroning af engene. Hvis der planlægges ét ydre hegn og et lavt antal helårsgræssende kreaturer og heste vil der være stor fare for en hurtig tilgroning af store partier af fælleden, da de få dyr vil foretrække kun at færdes og græsse i bestemte områder. Strandengen vil dermed forsvinde i de øvrige områder, sammen med vadefuglene, strandengsfloraen, strandtudsen og den grønbrogede tudse.

Alternativ til Kalvebod Fælled

- Som alternativ til en Bynær Naturnationalpark kunne DOF pege på et andet bynært område ved København, nemlig Vestskoven ved Albertslund på over 1500 hektar. Det består åbne græsarealer og skov, og er et robust område hvor rewildingbegrebet i høj grad ville styrke og udvikle områdets eksisterende naturforhold og -værdier.

Baggrund

- Kalvebod Fælled er et ca. 2000 hektar stort inddæmmet, tørlagt havområde, som nu henligger som vidtstrakt, åben strandeng. Det meste befinder sig under havniveau, længst mod syd 3 meter herunder. Vandstanden reguleres via en pumpe. Om vinteren står store dele af fælleden under vand, mens det om sommeren til gengæld ofte er delvist tørlagt, og får tilført vand for at sikre kreaturerne drikkevand.

- Hele området har været landskabsfredet siden 1990 og er også strengt beskyttet som Natura 2000 område (såvel Fuglebeskyttelsesområde som Habitatområde), § 3 beskyttet efter naturbeskyttelsesloven (især som strandeng) samt vildtreservat. Der knytter sig således store naturværdier til Kalvebod Fælled og den har en registreret meget høj naturindholdsværdi (HNV-værdi. High Nature Value).

- Gennem en årelang, målrettet og succesfuld naturforvaltning i overensstemmelse med målsætningen for området, er det lykkedes at gøre Kalvebod Fælled til en af Østdanmarks største og vigtigste strandengslokaliteter, med en stor bestand på over 700 par vadefugle (heraf 399 par viber). Kreaturer i store folde afgræsser engene fra foråret til sent på efteråret og holder græsset kort, til gavn for strandengsfloraen, kystfugle og de

sjældne padder Grønbroget Tudse og Strandtudse. Derudover påvirkes engene også af nedbidning/græsning af især de tusindvis af gæs, der opholder sig på engene særligt i det sene efterår, vinter og tidlige forår samt af dådyrbestanden.

- At området er under havniveau og står delvis under vand om vinteren har med god grund været forklaringen på at området ikke egner sig til helårsgræsning, og forslaget herom har derfor været afvist gentagne gange inden for de seneste 10 år.

- Hvis man fastholder Kalvebod Fælled som kommende Bynær Naturnationalpark vil DOF anbefale forligspartierne i den Grønne Trepartsaftale at man definerer begrebet som en fastholdelse af den nuværende, succesfulde forvaltning med sommergræsning og hegning i folde. Inden for denne ramme, skal der arbejdes på at fremme en sommergræsningsform, der i højere grad tilgodeser floraen. Derudover med et forsøg med helårsgræsning på den mest tørre og delvist tilgroede del i nordvest omkring Fasanskoven. Her vil man kunne se om dyrene kan trives i vinterhalvåret, og man vil kunne studere den biologiske effekt af helårsgræsningen.

Kalvebod Fælled, august 2024. Foto: Erling Krabbe